

המותר והרצוי בין איש לאשתו

הלל מרצבר, יד בנימין

כל הנוהג מנהג זה לא די לו שקדש נפשו וטהר עצמו ותקן דעותיו אלא שאם היו לו בנים יהיו נאים וביישינים ראויין לחכמה ולחסידות, וכל הנוהג במנהגות שאר העם ההולכים בחשך יהיו לו בנים כמו אותם העם.

ד. ראב"ד - בעלי הנפש שער הקדושה

אין האדם נקרא קדוש עד שיתקדש במעשה ובמחשבה. ועתה תבין ותדע כי לא יוכל האדם להגיע אל המדה הזאת עד שיניח ממה שהוא מותר לו חלק מחלקיו, ויגדור את עצמו בגדר הפרישות מן הדברים המותרים לו שהם דרך ומסלול להרגל העבירה... מי שאינו צריך לאותו דבר ואין יצרו גובר עליו, והוא מעורר את תאוותו ומביא עצמו לידי קישוי ותאוה כדי להשביע את יצרו... ודאי הוא דומה לבהמה שהיא אוכלת והולכת עד שיאחזה דם ותמות... וע"כ צריך אדם לשבר תאוות ולהכניע את יצרו בדחיית השמאל כדי שלא יבא לידי איסור ויגיע לידי עונש. וראינו לרבותינו ז"ל שהיו חסידים גמורים והיו גודרים את עצמם בכמה גדרים. והיה מהן מי שלא היה רוצה ליהנות במלבושים נאים כגון ר"י בר אלעאי (נדריים מט ב, נ א), והיה מהם מי שפירש מאשתו אחר שקיים מצות פרייה ורבייה (קידושין פא ב)...

וכן המסתכל באותו מקום עובר על והצנע לכת עם אלהיך (מיכה ו, ח), ומעביר את הבושה מעל פניו, וכתוב (שמות כ, כ) בעבור תהיה יראתו על פניכם זו הבושה, לבלתי תחטאו שכל המתבייש אינו חוטא. וכ"ש הנושק שיש בו כל אלה... ועל זה הזהר בהיתר, ואם תגדור בו את עצמך ותמעט תאוותך מן המותר לך מובטח אתה שלא יסיתך עוד יצרך אל האסור... ואני רואה שאין טוב מן הכניעה ורעבון הנפש כאשר אמרתי... ואף ימעט ראיתו ממה שהוא שלו, אז יקרא צנוע וביישן. כענין שאמרו (שבת נג ב) על אותו האיש שהיתה אשתו חגרת ולא הכיר בה כל ימיו, ואמרו עליו כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו.

ה. איגרת הקודש (מיוחס לרמב"ן) פרק ב

דע כי חבור זה הוא ענין קדוש ונקי כשהיה הדבר כפי מה שראוי ובזמן הראוי ובכוונה הנכונה. ואל יחשוב אדם כי בחבור הראוי יש גנאי וכיעור ח"ו. שהחבור הראוי נקרא ידיעה, ולא לחנם נקרא כך כאמור (ש"א א) וידע אלקנה את חנה אשתו.

א. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כ עמוד א - ב

אמר רבי יוחנן בן דהבאי, ד' דברים סחו לי מלאכי השרת: חירגין מפני מה הויין? מפני שהופכים את שולחנם, אילמים מפני מה הויין? מפני שמנשקים על אותו מקום, חרשים מפני מה הויין? מפני שמספרים בשעת תשמיש, סומין מפני מה הויין? מפני שמסתכלים באותו מקום...

א"ר יוחנן: זו דברי יוחנן בן דהבאי, אבל אמרו חכמים! אין הלכה כיוחנן בן דהבאי, אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה; משל לבשר הבא מבית הטבח, רצה לאכול במלח - אוכלו, צלי - אוכלו, מבושל - אוכלו, שלוק - אוכלו; וכן דג הבא מבית הצייד...

ההיא דאתאי לקמיה דרבי, אמרה לו: רבי, ערכתי לו שלחן והפכתי! אמר לה: בתי, תורה התירתיך, ואני מה אעשה לך. ההיא דאתאי לקמיה דרב, אמרה לו: רבי, ערכתי לו שלחן והפכתי! אמר: מאי שנא מן ביניתא.

ב. רמב"ם - הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ט

אשתו של אדם מותרת היא לו, לפיכך כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, בועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר ואבר שירצה, [ובא עליה כדרכה ושלא כדרכה] ובלבד שלא יוציא שכבת זרע לבטלה.

ואף על פי כן מדת חסידות שלא יקל אדם את ראשו לךך ושיקדש עצמו בשעת תשמיש כמו שביארנו בהלכות דעות, ולא יסיר מדרך העולם ומנהגו שאין דבר זה אלא כדי לפרות ולרבות.

ג. רמב"ם - הלכות דעות פרק ה הלכה ד - ה

אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו תמיד, ראוי לו לתלמיד חכם שינהיג עצמו בקדושה ולא יהא מצוי אצל אשתו כתרנגול... ולא יקל בראשו ביותר ולא ינבל את פיו בדברי הבאי ואפילו בינו לבינה, הרי הוא אומר בקבלה מגיד לאדם מה שיחו, אמרו חכמים אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו עתיד ליתן עליה את הדין, ולא יהיו שניהם לא שכורים ולא עצלנים ולא עצבנים, ולא אחד מהן, ולא תהיה ישינה, ולא יאנוס אותה והיא אינה רוצה אלא ברצון שניהם ובשמחתם, יספר וישחק מעט עמה כדי שתתישב נפשה ויבעול בבושה ולא בעזות ויפרוש מיד.

ו. שולחן ערוך - אבן העזר סימן כה סעיף ב

ולא יקל ראשו עם אשתו ולא ינבל פיו בדברי הבאי, אפילו בינו לבינה. הרי הכתוב אומר: מגיד לאדם מה שחו (עמוס ד, יג) אמרו חכמים ז"ל: אפילו שיחה קלה שבין אדם לאשתו עתיד ליתן עליה את הדין. ואל יספר עמה בשעת תשמיש ולא קודם לכן, כדי שלא יתן דעתו באשה אחרת, ואם ספר עמה ושמש מי, עליו נאמר: מגיד לאדם מה שחו (עמוס ד, יג) אבל בענייני תשמיש יכול לספר עמה, כדי להרבות תאותו, או אם היה לו כעס עמה וצריך לרצותה שתתפייס, יכול לספר עמה כדי לרצותה.

הגה: ויכול לעשות עם אשתו מה שירצה, ובעל ככל עת שירצה ומנשק ככל אצר שירצה, וזא עליה זין כדרכה זין שלל כדרכה, או לרך אצרים וכלכל שלל יוליא זרע לכטלה (טור). ויש מקילין ואומרים שמוותר שלל כדרכה אפילו אם הוליא זרע, אם עושה באקראי ואינו נגיל בכך (גם זה טור צקס ר"י). ואף על פי שמוותר ככל אלה, כל המקדש עלמו צמוחר לו קדוש יאמרו לו (לדברי הרצב).

ולא ירבה בתשמיש להיות מצוי אצלה תמיד, שדבר זה פגום הוא מאד ומעשה בורות הוא, אלא כל הממעט בתשמיש ה"ז משובח, ובלבד שלא יבטל עונה אלא מדעת אשתו. ואף כשישמש בשעת העונה לא יכוין להנאתו, אלא כאדם הפורע חובו שהוא חייב בעונתה, ולקיים מצות בוראו בפריה ורבייה, ושיהיו לו בנים עוסקים בתורה ומקיימי מצות בישראל. ולא יבעול אלא מרצונה, ואם אינה מרוצה יפייסנה עד שתתרצה. ויהיה צנוע מאד בשעת תשמיש. ולא ישמש בפני שום מין אדם, אפילו קטן, אא"כ הוא תינוק שאינו יודע לדבר.

ז. מסילת ישרים - פרק יג - בביאור מידת הפרישות

הרי לך הכלל האמיתי: שכל מה שאינו מוכרח לאדם בעניני העולם הזה ראוי לו **שיפרוש** מהם, וכל מה שהוא מוכרח לו מאיזה טעם שיהיה כיון שהוא מוכרח לו, אם הוא פורש ממנו הרי זה **חוטא**.

ח. איש ההלכה גלוי ונסתר - הגרי"ד סולוביצ'יק

ההלכה מצווה על האדם להתענג על הדר הבריאה וזיווה במידה לא פחותה מאיש התענוג. ברם, הנאת איש ההלכה היא מתוקנת ומהוקצעת ומצורפת - הנאת אדם שחדר לתוך כבשונה של התאוה ועמד על צביונה... מעולם לא אסרה תורה את הנאות העולם הזה על האדם ולא תבעה ממנו סיגופים ועינויים. ההלכה שונאת את התוהו שבתענוג, ההנאה, שעליה ממליצה ההלכה, איננה מוגזמת... ברם יש בה מיפי העידון ותפארת האסתטיות שבחיים.

ט. שמחת הבית וברכתו - פרק ב סעיף ד

ברא הקב"ה את האיש ואת האשה באופן שמטבעם הם משתוקקים זה לזה, ותשוקה זו טובה היא, באשר היא יסוד המצווה. על כגון זה אמרו: דרך ארץ קדמה לתורה (תנא דבי אליהו רבה א). כלומר, ציווה ה' שייתן האדם ביטוי לרגשותיו הטבעיים במלא עצמתם בתוך מסגרת הנישואין המקודשים, אבל **אם יחנוק** את רגשותיו הטבעיים, לא יוכל לקיים את המצווה כראוי. ומתוך כך גם לא יוכל לקיים את שאר המצוות באופן השלם....

החיבור נמשל לסעודה (נדרים כ, ב), ודבר זה בא ללמדנו, שכשם שבסעודה טובה עורכים את השולחן במפה יפה, ומניחים סט של שלוש צלחות... כך ויותר צריך להתכונן ולהשקיע בחיבור שהוא מצווה מהתורה, ולהתקדם במתינות, מדרגה לדרגה, עד שהחיבור יהיה בשמחה שלימה. וכשם שראוי לגוון מעת לעת את תפריט הסעודה, כי גם התפריט הטעים ביותר עלול לשעמם ברבות הזמן, כך ויותר צריך לגוון בענייני המחמאות והדרכים שהאיש מענג ומשמח את אשתו. והכל **לפי רצונה**.

י. שמחת הבית וברכתו - פרק ג סעיף יג

הדרך המרכזית בקיום מצוות עונה היא, שככל שירבה אדם **אהבה ושמחה** בינו ובין אשתו, כך הוא מתקדש יותר. קדושה זו יש בה פרישות, שהאיש אינו נותן את דעתו על שום אשה מלבד אשתו, ואשתו אינה נותנת את דעתה על שום גבר מלבד בעלה. ויש בקדושה זו גם גילוי עצמי של השורש האלוקי שבנשמתם, שעל ידי התקשרותם זה אל זה באהבה ובתשוקה, ניצוץ מהאחדות האלוקית מתגלה בהם, ומוסיף חיים להם ולכל העולמות...

אם הקשר שבין בני הזוג יהיה מבוסס בעיקר על תשוקת הגוף, יש להניח שיסתיים במהרה. לכן חובה על בני הזוג לבסס את הקשר שביניהם גם **על הצד הרוחני**. לשם כך יש הכרח בפרישות מסוימת מהצד הגופני. פרישות שנותנת מקום חשוב לצד הנשמתי. פרישות זו מתקיימת בעיקר בימי הנדה, כפי מצוות התורה. מעבר לכך, גם מצוות עונה צריכה להתקיים **בגבולות** היכולת לשמח ולשמח כראוי. ופעמים שאדם הולך אחר תשוקתו ומנסה להוסיף ולקיים את החיבור מעבר לעונות הקבועות לו, והוא מצפה שעל ידי כך תרבה השמחה והדבקות שביניהם, והנה הוא חש שהאהבה חומקת עוברת, והרוח הגדולה נעלמה, ותשוקתו נעשית חיצונית יותר. ועליו לחזור לסדר הרגיל שקבעו חכמים כדי לתת מקום מאוזן לנשמה ולגוף, ועל ידי כך האהבה והשמחה שביניהם יתגלו באופן שלם במצוות עונה.